

VOLNÝ POHYB SLUŽEB A KAPITÁLU

Kurs: **Klíčové rozsudky ESD**

(Hubert Smekal, Pondělí 16.00-17.40, 3. května 2004)

Zdroje:

- TÝČ, Vladimír. „*Základy práva Evropské unie pro ekonomy*“. 3. vydání, Praha: Linde, 2001, s. 179-185, 211-214.
- TICHÝ, Luboš a kol. „*Evropského právo*“. 2. vydání, Praha: Linde, 2002, s. 353-354, 365-385.
- TICHÝ, Luboš a kol.: „*Dokumenty ke studiu práva ES*“. 2. vydání, Praha: Linde, 2002. s. 517-527.
- PÍTROVÁ, L.; POMAHAČ, R.: „*Průvodce judikaturou ESD – I. díl*“. Praha: Linde, 1999, s. 158-163.
- PÍTROVÁ, L.; POMAHAČ, R.: „*Průvodce judikaturou ESD – II. díl*“. Praha: Linde, 2001, s. 128-133, 161-172.
- www.evropska-unie.cz
- www.euroskop.cz
- library.muni.cz/to.cs.cgi/EU/html/21.htm

Evropská komise: jednotný trh vytvořil 2,5 miliónu nových pracovních míst a přinesl více než 800 miliard euro navíc.

Svoboda podnikání vs. svoboda služeb

Proč rozlišovat? Režim pohybu služeb je pro poskytovatele výhodnější – nemusí se plně podřizovat pravidlům hostitelského státu.

Svoboda podnikání (usazování)

- Chrání především svobodu mobility a volby místa podnikání.
- Platí pro výrobu a distribuci zboží.

Svoboda služeb

- Chrání volný obchodní styk a přeshraniční pohyb úplatných výkonů (služeb).
- Týká se pouze služeb.

Svoboda podnikání – právo založit společnost a podnikat (dlouhodobější činnost).

Svoboda služeb – vykonává se z původního státu (=> nemění se sídlo) formou spíše jednorázových úkonů.

Hranice mezi oběma není ostrá.

Agentury, pobočky nebo filiálky považovány za samostatné společnosti. *Komise v. Německo 205/84*

– i když chyběla forma pobočky a byla zde jen kancelář, šlo přesto o nový subjekt, protože zde pracovali zaměstnanci společnosti (=> činnost společnosti).

Odlišovací kritérium

1) právní subjektivita pobočky – pokud dceřinná společnost (=> má právní subjektivitu), pak je to nový podnik. Pokud filiálka, kancelář, atd. uplatní se kritérium **2) charakter činnosti** – trvalá => stav obdobný usazení - *Gebhard (C-55/94)*.

Struktura úpravy podobná a celý systém obou svobod je v úzké souvislosti. Zatímco ale v rámci služeb předvídá SES v sektorech dopravy, bankovníctví a pojišťovnictví zvláštní úpravu, svoboda podnikání obdobné výjimky nepřipouští. Svou věcnou působností zahrnuje úprava obou svobod i oblasti sportu, náboženství a kultury.

VOLNÝ POHYB SLUŽEB (čl. 49-55 SES)

[Smlouva EURATOM má samostatnou úpravu, ESUO nemá žádná specifická ustanovení.]

Poskytování služby – poskytovatel služby má sídlo v jiném členském státu než její příjemce (čl. 49).

Služba - úkony konané zpravidla za úplat, pokud se netýkají volného pohybu zboží, osob a kapitálu. Zahrnují zejména činnosti průmyslové, obchodní, řemeslné a činnosti v oblasti svobodných povolání (čl. 50). Od 90. let i služby finanční (bankovní a pojišťovací) a služby spjaté s novými telekomunikačními technologiemi (telekomunikace, informatika, audiovizuální). Doprava má zvláštní úpravu (hlava V).

Doplňuje svobodu pohybu pracovníků a volnost podnikání tím, že zahrnuje výdělečné činnosti, při nichž jejich poskytovatel zpravidla nepřemísťuje své bydliště. Kritériem pro odlišení volného pohybu osob od volného pohybu služeb je tedy převážně produkční vlastnost poskytované služby, nikoli její nositel (osoba).

Poskytování služby

- **Aktivní** – poskytovatel služby se přemísťuje do jiného čl. st. (např. advokát).
- **Pasivní** – příjemce služby se přemísťuje za poskytovatelem do jiného čl. st. (např. léčba, turista). Viz Luisi, Calfa
- **Oba zůstávají** – ale přemísťuje se předmět služby (př. počítačové programy).

Zásada: poskytovatel i příjemce služby jsou lokalizováni v jiných čl. st. (*van Binsbergen 33/74*).

Pasivní poskytování služby vyplývá z judikatury ESD (*Luigi & Carbone 286/82 a 26/83*) – svoboda příjemců služeb přemístit se do jiného členského státu za účelem přijetí služby (=> právo cestovat do jiného státu, vycestovat z něho, zůstat po dobu přijímání služby).

Princip zákazu diskriminace – pro poskytovatele i příjemce.

Omezení – obdobná jako u práva usazování.

- 1) **Vyloučení cizince z účasti na výkonu státní moci.**
- 2) **Veřejný pořádek, veřejná bezpečnost a veřejné zdraví.**
- 3) **Kvalifikační předpoklady.**
- 4) **Zvláštní pravidla pro výkon určitých povolání.**

Evropský soudní dvůr uplatňuje zásady volného pohybu služeb obdobným způsobem jako zásady volného pohybu zboží. Například "Musí být zrušena všechna omezení, která, ačkoli platí bez rozdílu pro domácí poskytovatele služeb a pro poskytovatele služeb z jiných členských států, ztěžují nebo znemožňují činnost poskytovatele služeb sídlícího v jiném členském státě, který je zde poskytuje v souladu s právem služby stejného druhu".

Vývoj svobody služeb

Do ukončení přechodného období (31. 12. 1969) nebylo dosaženo žádoucího pokroku, velké rozdíly v jednotlivých oblastech (zejména v oblasti uznávání předpokladů k výkonu jednotlivých povolání), proces provádění směrnic zdoluhavý.

Zlom díky judikatuře ESD, který na počátku 70. let konstatoval přímou použitelnost ustanovení SES => další liberalizace formou směrnic nadbytečná.

ESD nejprve pouze zákaz diskriminace (*33/74 van Binsbergen*), ale nezakazoval všechna omezující opatření – zejména ne ta ve veřejném zájmu (ochrana spotřebitele jako pojistníka; ochrana obyvatelstva s ohledem na služby svobodných povolání, která s ohledem na svou specifiku vyžadují profesionální kodexy, znalosti, ...; důvody kulturní a politické; ochrana rozhlasového vysílání, atd.).

Prosazení této svobody velice složitá, zejména v sektoru **finančních služeb** (bank a dalších finančních institucí), kde byl velice přísně regulován přístup k jejich vykonávání. Téměř do konce 80. let žila západní Evropa s fragmentovanými finančními trhy. Aktivita sektoru finančních služeb

byly orientovány převážně na domácí trh, byly silně regulovány s ohledem na domácí tradice a byly ochraňovány před zahraniční konkurencí. Pokud chtěla například banka nebo pojišťovna proniknout na trh jiné členské země, musela získat **povolení („licenci“)** na operace v této zemi, musela se do všech detailů přizpůsobovat tamní legislativě, která se v různých zemích lišila. Ochrana národních trhů v tomto sektoru způsobovala roztržičnost trhu, omezovala nabídku a také konkurenci.

Jistého pokroku bylo dosaženo u nabídky služeb poskytovaných v oblasti **svobodných povolání**.

V současné době jsou ve velké míře liberalizovány trh telekomunikací, silniční a letecká doprava; začalo se s deregulací a otevíráním trhu železnic. Vstup konkurence na trh telekomunikací přinesl zákazníkům snížení cen a větší výběr služeb - např. v oblasti meziměstských a mezinárodních hovorů po pevných telefonních linkách si dnes cca 80% obyvatel EU může vybrat z více než pěti operátorů, a 95% má na výběr nejméně ze dvou.

Od července 1998 **vnitrostátní doprava** v ES nepodléhá žádným kobotážním omezením. Získání licence pro dopravu překračující hranice je vázáno na splnění podmínek, které se vztahují k odborné způsobilosti, osobní spolehlivosti a finanční výkonnosti uchazeče. Svobodná tvorba cen (tarifů) je přepravním firmám zaručena od roku 1990. V **letecké dopravě** došlo k vytvoření vnitřního trhu v dubnu 1997. Letecké společnosti mohou nabízet lety a volně kalkulovat tarify nejen v dopravě mezi členskými zeměmi, ale také uvnitř těchto států. Základ vytvořila tři nařízení Rady z roku 1992 o udělování povolení k provozu, přístupu k trasám letecké dopravy uvnitř ES a o cenách letu a dopravném. Předcházelo postupné otevření trhů a liberalizace tvorby cen podle vzoru jiných trhů služeb.

[PRO PROHLoubENÍ

Liberalizace finančních služeb

nutno vyřešit **tyto problémy**:

- sladit **podmínky**, za jakých budou v členských zemích **zřizovány banky a další finanční instituce** (udělovány licence k jejich založení a jejich provozování),
- dohodnout, **kdo bude kontrolovat banku** a co bude předmětem kontroly,
- přijmout zásadu, že členské země budou uznávat **princip národního dozoru** nad činností finančních institucí a že si budou vzájemně uznávat jeho výsledky.

Především nutno stanovit společné zásady, podle nichž mohly být zřizovány a spravovány banky. Tzv. první bankovní směrnice (1977) stanovila, že **povolení činnosti** uděluje vláda, na jejímž území banka operuje. Druhá bankovní směrnice (1989) stanovuje, že **minimální počáteční kapitál banky** musí dosahovat 5 miliónů ECU (euro), přičemž povolení se uděluje pouze tehdy, existují-li zcela přesvědčivé důkazy o věrohodnosti vkladatelů kapitálu. Harmonizace pokračovala i dále.

Na základě těchto harmonizovaných zásad se vydává pouze **jedna bankovní licence** (povolení k činnosti), která bance v mateřské zemi dává právo zřizovat pobočky v jiných členských zemích nebo poskytovat služby přes hranice bez dalšího povolení v hostitelské zemi (pouze s povinností oznámit to orgánům této země).

Průlom v liberalizaci služeb na vnitřním trhu se podařilo dosáhnout spojením s dvěma zásadami:

- 1) minimální harmonizace, která se týká zakládání a fungování bank a
- 2) zásady uznávání, což znamená, že členské země vzájemně uznávají národní orgány dozoru.

Tím se podařilo vytvořit **důvěru** mezi členskými zeměmi, které se mohou spolehnout na kvalitní dozor prováděný podle stejných zásad v každé z členských zemí.

Podobné zásady byly aplikovány také v dalších oblastech finančního sektoru: v pojišťovnictví, u investičních společností, v oblasti cenných papírů.

Aby se zamezilo zneužití liberalizovaného trhu finančních služeb, byla v roce 1991 přijata zvláštní směrnice, která má zabránit **praní špinavých peněz**. Každá finanční instituce je povinna zjišťovat

totožnost klienta, s nímž byla uzavřena peněžní transakce přesahující 15 tisíc eur, vést a uchovávat tyto záznamy po dobu alespoň pěti let od provedení kontraktu.

Po roce 1992 pokračovala liberalizace služeb a dotkla se dalších sfér: audiovizuálních služeb, telekomunikací, energetiky (elektřiny a zemního plynu), dalších sfér v sektoru dopravy a na řadu se dostaly také poštovní služby.

Liberalizace dopravních služeb

V SES ve zvláštní kapitole o dopravě (hlava V).

Konkurenční podmínky v tomto sektoru měly zajistit, aby se dopravní náklady nestaly bariérou vzájemného obchodu. Dopravní sektor pohlcuje 40 % veřejných investic a jeho fungování ovlivňuje mnoho dalších sfér: regionální rozvoj, životní prostředí, spotřebu energie, utváření krajiny aj. Jenže každý členský stát hájil totiž zájmy svých domácích subjektů: přístup do oboru byl velice přísně regulován domácími předpisy a prakticky chráněn před zahraniční konkurencí. Mnoho dopravních oborů mělo charakter státního monopolu (např. železnice nebo letecká doprava). Během prvních tří desetiletí dosáhlo proto Společenství jen velmi omezených výsledků: byl umožněn vstup do sektoru dopravcům z jiných členských zemí (při respektování domácích předpisů), do určité míry se sblížily podmínky konkurence a byla také zavedena řada závazných sociálních a bezpečnostních opatření v nákladní automobilové dopravě. Přesto však v silniční dopravě zůstaly různé **národní kvóty**, železnice byla dále dotována ze státních prostředků, námořní a letecká doprava zůstávala mimo oblast liberalizace. Kvůli nečinnosti v přijímání odpovídající legislativy zažaloval dokonce v roce 1982 Evropský parlament podporovaný Evropskou komisí Radu ministrů. Situace se začala měnit po zahájení přechodu k vnitřnímu trhu. V roce 1986 byla do společné dopravní politiky zapojena také námořní doprava, v roce 1987 letecká doprava, v roce 1988 začala být liberalizována nákladní automobilová doprava, která v Unii představuje hlavní prostředek dopravního spojení mezi členskými státy (až 80 %).

I když v roce 1992 byl v hlavních rysech otevřen dopravní trh, postupovalo odstraňování národních bariér vstupu na společný dopravní trh pomalu. To se týká především nákladní automobilové dopravy. Příslušná směrnice přijatá již v roce 1988 rozhodla o odstranění národních kvót pro dopravce z jiných členských zemí. Měla být nahrazeny společnými pravidly, avšak členské země si vyžádaly přechodné období až do poloviny roku 1998. Teprve od tohoto roku mohou dopravci z jedné členské země, kteří získali licenci vydanou v zemích ES, provádět přepravu zboží nejen mezi členskými zeměmi, ale také uvnitř nich, bez jakékoli omezení. Tím byla odstraněna poslední překážka, tzv. kabotáž.]

[<http://www.euroskop.cz/cze/article.asp?id=40187&cat=5071>

Často se objevují otázky, do jaké míry ovlivňuje uvolnění pohybu služeb strukturu trhu v tomto sektoru. Většina studií přitom poukazuje na to, že určité dopady v tomto směru jistě budou, jejich rozsah však bude rozhodně menší než v případě zboží. Hlavním důvodem je v mnoha kategoriích služeb nutná shoda produkce a spotřeby v čase a prostoru. Ta neumožňuje podnikům příliš se vzdalovat od svých zákazníků a tedy koncentrovat se v některých regionech.]

<http://www.evropska-unie.cz/cz/article.asp?id=2169>

Volný pohyb služeb

Obecná právní úprava je obsažena ve Smlouvě o založení Evropského společenství. Speciální úprava probíhá na základě konkrétních harmonizačních směrnic. Sladění české legislativy s legislativou EU umožní českým občanům a subjektům bez jakéhokoliv omezení služby poskytovat resp. nakupovat.

Velmi široký rozsah typů služeb: bankovní služby, pojišťovací služby, investiční služby a trh cenných papírů, služby informační společnosti, účetnictví bank a pojišťoven, problematika svobody podnikání a poskytování služeb a ochrana osobních údajů.

- **bankovníctví** - Česká republika se zavázala zapojit do jednotného trhu bankovních služeb od okamžiku vstupu do EU v souladu s evropskými bankovními směrnici. V této oblasti došlo především díky přijetí novely zákona o bankách k plné harmonizaci.
- **účetnictví bank a pojišťoven** - oblast plně harmonizována, spadá pod zákon o účetnictví.
- **investičních služeb a trhu cenných papírů** - zvýšení efektivity a průhlednosti celého kapitálového trhu. Stejně jako v oblasti bankovníctví a pojišťovnictví i zde bude zavedena jednotná licence. Výrazně posílena byla pravomoc a rozšířeny kompetence dozorového orgánu nad kapitálovým trhem – Komise pro cenné papíry.
- **služby informační společnosti** - zdokonalení elektronického obchodování, zavedení elektronického podpisu a jeho použití v praxi za účelem usnadnění volného pohybu služeb v rámci EU.

VOLNÝ POHYB KAPITÁLU A PLATEB (čl. 56-60 SES)

ESD označil za jednu z hlavních svobod ES (202/80 *Casati*).

Plná liberalizace pohybu kapitálu je nutná součástí otevřeného tržního hospodářství, umožňuje volné přelévání kapitálu jakožto výrobního faktoru, aby byl použit tam, kde vynáší nejvíce. Tím se zároveň zvyšuje transparentnost trhu, posiluje soutěž a má dopady i makroekonomické (posiluje hospodářskou disciplínu, nutí státy k přizpůsobování se makroekon. ukazatelům, tím vzniká tlak na konvergenci a koordinaci).

Pojem "volný pohyb kapitálu" zahrnuje **pohyb věcného kapitálu** (právo k nemovitostem, podnikatelské účasti) a **peněžního kapitálu** (cenné papíry, úvěry).

Vývoj

formulace této svobody v Římské smlouvě velice opatrná - členské státy se zavazují, že odstraní překážky pohybu kapitálu jen „v míře nutné k dobrému chodu společného trhu“. Pokrok v liberalizaci kapitálu bude záviset na hospodářské situaci členských států, které mohly v případě ohrožení jejich platební bilance učinit „ochranná opatření“ (čl. 71). Souviselo to zejména s tím, že v mnoha zemích existovala tehdy dlouhodobá tradice kontroly pohybu kapitálu do zahraničí, která byla prováděna z obavy, že by jinak byla narušena vnější rovnováha (zejména v případě Francie a také Itálie).

Proto se také postup při liberalizaci kapitálu, který byl nadějně zahájen v 60. letech (liberalizací přímých investic, pohybu krátkodobého i střednědobého kapitálu, jakož i obchodu s cennými papíry na burzách), po otřesech mezinárodní měnové soustavy na začátku 70. let (zhroucení bretton-woodského systému), prakticky zastavil. Tento stav trval až do poloviny 80. let. Tak jako v jiných případech nastal průlom v uvolňování pohybu kapitálu mezi členskými zeměmi až po vyhlášení programu na dokončení vnitřního trhu.

Rozhodující krok, který vyústil v úplnou liberalizaci kapitálových toků v rámci ES, představuje přijetí směrnice v polovině roku 1988 → **uvolněny všechny formy pohybu kapitálu**. Svoboda volného pohybu peněz a kapitálu v rámci ES tím byla v podstatě završena a přispěla ke vzniku **rozsáhlé integrované evropské finanční oblasti**. Směrnice však nadále umožňovala, aby členské státy používaly ochranných opatření. Ty se měly týkat pohybu krátkodobého kapitálu, pokud dosáhly značného rozsahu a ztěžovaly provádění jejich měnové a kurzové politiky. Maastrichtská smlouva nahradila spíše nezávazná prohlášení o záměru liberalizovat pohyb kapitálu příkazy k liberalizaci.

Přijetím Maastrichtské smlouvy byly **zásady volného pohybu kapitálu** původně zakotvené v Římské smlouvě (čl. 67-73) nově a zcela jednoznačně vymezeny takto (citace ve znění Amsterodamské smlouvy, čl. 56-60):

Všechna omezení pohybu kapitálu mezi členskými státy a mezi členskými státy a třetími zeměmi jsou zakázána,

Všechna omezení plateb mezi členskými státy jakož i mezi členskými státy a třetími zeměmi jsou rovněž zakázána,

Ochranná opatření jsou možná jen za výjimečných okolností, pokud pohyby kapitálu do třetích zemí nebo z těchto zemí působí vážné potíže ve fungování hospodářské a měnové unie. Takové případy však musí kvalifikovanou většinou schválit Rada (po předchozím návrhu Komise) a to na dobu, která nepřekročí šest měsíců.

Přechod k měnové unii schválený Maastrichtskou smlouvou vyžadoval, aby byly bez výjimky odstraněny všechny překážky volného pohybu kapitálu. Jak je patrné, dočasné výjimky omezující liberalizaci kapitálu se vztahují prakticky pouze na vztahy členských zemí vůči třetím zemím.

Hospodářská, měnová a rozpočtová politika členských států je vystavena prostřednictvím volných finančních trhů většímu tlaku a kontrole, což je nutí provádět mnohem disciplinovanější a obezřetnější hospodářskou politiku.

SHRNUTÍ

dosažení nejnáročnější a trvalo nejdéle. Současná úprava aktuální až od roku 1994 – úzká souvislost s cestou k HMU, kterou vytyčila Maastrichtská smlouva. Změněna Amsterdamskou smlouvou.

Čl. st. zpočátku bránily vytvoření jednotného kapitálového trhu a svobodě plateb svým zákonodárstvím (překážky volnému pohybu deviz, bankovní zákony, daňové, cenné papíry, ...)

1. etapa liberalizace - 1960-87 – od 2. pol. 60. let problematická situace na kapitálových trzích. Např. na počátku 70. let omezily Francie, Itálie, Dánsko a Irsko pohyb kapitálu. SRN, VB a Benelux téměř žádná omezení dovozu kapitálu vs. Francie, Itálie – zpřísnění devizových kontrol. Konec 80. let – hospodářská konvergence => liberalizační kroky, plošné odbourávání omezení pohybu kapitálu v Dánsku, Francii, Itálii. JEA – další liberalizace.
2. etapa liberalizace – od r. 1988 – směrnice 88/361 zásadní průlom. Ke dni účinnosti (1. 7. 1990) zrušena všechna devizová omezení pohybu kapitálu mezi osobami se sídlem v čl. st. => liberalizován pohyb plateb (ale výjimky a pojistky pro čl. st.) + maximálně volný pohyb i pro 3. státy.

Ve skutečnosti ale svobodný kapitálový trh v r. 1990 jen pro 8 čl. st. – Řecko, Irsko, Port., Šp. – odklad do r. 1992 (Řecku a Port. prodlouženo do 1994).

Maastricht, Amsterdam. Bezprostřední použitelnost.

Def. pohybu: Zákaz omezení přechodu hodnot mezi čl. st., nejde-li o zboží nebo služby. Tyto hodnoty mají formu: peněz, cenných papírů nebo např. práv k určitému majetku (např. k půdě).

Pohyb kapitálu – jednostranný transfer hodnoty z jednoho čl. st. do druhého.

Pohyb plateb – soubor všech plateb, tj. transfer platebních prostředků mezi osobami různých států EU. Bez volného pohybu plateb by nefungovaly zbylé svobody. Má samostatný, relativně nezávislý charakter.

- 1) **Volný pohyb plateb** – v případě plnění závazku (př. placení kupní ceny) => korelát pohybu zboží a služeb (*Luigi & Carbone 286/82 a 26/83*). Zahrnuje jak plnění závazku (placení), tak skutečný transfer platebních prostředků (peněz, šeků, směnek, ...).
- 2) **Volný pohyb kapitálu v užším smyslu** – návaznost na volný pohyb osob – investování, vklady na účtech.

Metoda úpravy: směrnice.

Mezník: sm. 88/361, která liberalizovala všechnen pohyb kapitálu, včetně krátkodobého. Zákaz diskriminace dle státní příslušnosti.

Omezení volného pohybu kapitálu (čl. 56) – zakázána všechna omezení pohybu kapitálu a plateb mezi čl. st. a mezi čl. st. a 3. zeměmi => bezpodmínečná liberalizace pohybu kapitálu => podobnost

s pohybem zboží => vzájemná použitelnost judikatury. Zakázána veškerá omezení, přímá i nepřímá, která negativně ovlivňují pohyb kapitálu, bez ohledu na to, zda působí diskriminačně.

Nejsou přípustné - kontroly pohybu deviz – *Luisi, Carbone 286/82*, možné výjimky.
- povolovací systém.
- úmluvy o zaručení vzájemnosti.

Výjimky:

- nejsou dotčena omezení uplatňovaná před úplným uvolněním pohybu kapitálu vůči 3. zemím (netýká se pohybu plateb) – čl. 57.
- Čl. státům dovoleno uplatňovat ustanovení daňových předpisů (čl. 58).
- Ochranná opatření vůči 3. státům (čl. 59).
- Vůči 3. státu jako důsledek politického opatření EU v rámci SZBP (čl. 60).

Nepsané výjimky

ESD – volný pohyb lze omezit zcela výjimečně ve veřejném zájmu, pouze jako formálně nediskriminující a jednotně používané omezení.

Veronika Omroep Organisatie C-148/91 – zákaz kapitálová účasti na rozhlasové stanici z jiného čl. st. není v rozporu se SES, pokud je tento zákaz nutný, aby byl zaručen pluralitní nekomerční charakter rozhlasového vysílacího systému => kulturní politika ve veřejném zájmu ospravedlňuje omezení volného pohybu. Dle ESD dále i ochrana veřej. zdraví, spotřebitele, poctivost obchodního styku, životního prostředí, ...

<http://www.evropska-unie.cz/cz/article.asp?id=2170>

Volný pohyb kapitálu

zahrnuje především oblasti ***liberalizace volného pohybu kapitálu, platební systémy a boj proti praní špinavých peněz.***

Česká republika přijala už v uplynulých letech v souvislosti se závazky OECD řadu opatření pro liberalizaci pohybu kapitálu, čímž byly vytvořeny předpoklady pro vstup do Evropské unie. Od roku 1995, kdy vstoupila v platnost Evropská dohoda, je liberalizován oboustranný pohyb přímých investic. V této době byl devizovým zákonem liberalizován kapitálový účet České republiky a současně bylo umožněno, aby např. tuzemci mohli přijímat úvěry ze zahraničí. V roce 1999 byly liberalizovány pohyby na kapitálovém účtu platební bilance. Od roku 2001 je uvolněna možnost zakládání bankovních účtů v zahraničí. Tímto se Česká republika značně přiblížila ke standardům EU při zapojování do jejího jednotného trhu a všechny překážky volného pohybu kapitálu byly až na některá dílčí omezení (viz přechodná období) zrušeny.

- Za účelem zvýšení konkurence na trhu byly ***liberalizovány přímé investice*** do oblasti telekomunikací.
- problematika ***platebních systémů a vypořádání obchodů s cennými papíry*** - tato oblast byla harmonizována především zákonem o platebním styku. Pro uživatele bankovních služeb došlo ke zrychlení bankovních převodů, zlepšuje se rovněž bezpečnost při užívání platebních karet.
- ***boj proti praní špinavých peněz*** - jedním z opatření v rámci tohoto boje je zrušení anonymních vkladů, tzv. vkladních knížek na doručitele.

Přechodná období

České republice se v této kapitole podařilo vyjednat dvě přechodná období, která by měla napomoci časově překlentnout počáteční fázi po vstupu do EU, kdy koupěschopnost českých občanů bude přece jen více zaostávat za občany bohatších zemí Unie.

- sedmileté přechodné období pro nabývání zemědělské půdy a lesů;
- pětileté přechodné období pro nabývání nemovitostí určených k vedlejšímu bydlení pro cizozemce-občany EU. Restrikce pro nabývání nemovitostí ovšem již dnes neplatí pro právnické osoby registrované v ČR a pobočky zahraničních společností; od data vstupu se

nebude vztahovat ani na podnikající fyzické osoby v zemědělství (tj. na samostatně hospodařící rolníky) s trvalým pobytem na území ČR.

Čech, Petr. *Posuny v komunitární úpravě kapitálových trhů.*

www.integrace.cz/integrace/clanek.asp?id=690.

Závěrečná zpráva tzv. „Výboru moudrých“ poukazuje na vysokou fragmentaci sekundárních trhů s finančními instrumenty v EU, která brzdí volný pohyb kapitálu => snížení alokační efektivity trhu (investice neplynou do oblastí s vyšším výnosem => snížení výkonnosti evropské ekonomiky). Zpráva nastartovala reformní proces, vzniknou nové směrnice.

Směry reformy

- Informační povinnosti emitentů finančních instrumentů – má se sjednotit obsah, frekvence a způsob jejich plnění. Cíl: celoevropská publicita relevantních informací v reálném čase, formě i jazyku.
- Jednotný režim ochrany trhu před zneužitím (manipulace kurzem, insider dealing). Cíl: investor investuje v místech nejvyššího výnosu, může si vybrat nejlepšího obchodníka s cennými papíry – k tomu nutná spolupráce orgánů dozoru.
- Systémy vypořádání obchodů – zásadní překážka, doposud budovány na národním základu => finanční i časová náročnost => investoři nemají chuť investovat v jiném čl. st., kde nejlepší výnosy => paralyzace volného pohybu kapitálu => Evr. komise návrh nové směrnice o investičních službách a regulovaných trzích.

ESD

VOLNÝ POHYB SLUŽEB

Luisi a Carbone 286/82 a 26/83 – Italové vyvezli za účelem turistiky a návštěvy lékaře do ciziny více peněz, než povolovalo rozhodnutí ministerstva financí. Rozsudek uznal svobodu pohybu služeb i pro příjemce služby v jiném čl. st. „Aby se poskytování služeb umožnilo, může osoba službu poskytující cestovat do státu, v němž je usazen příjemce služby, popřípadě může příjemce služby cestovat do státu, ve kterém je usídlena osoba službu poskytující.“ Příjemcům služeb nesmí být kladena omezení, byť by se týkala plateb. Za příjemce služeb se považují: turisté, příjemci lékařské péče, osoby cestující za účelem vzdělání nebo obchodu.

„Převody spojené s turistikou nebo cestováním za účelem obchodu, vzdělání, a lékařského ošetření jsou běžnými platbami a nikoli převodem kapitálu, i když se uskuteční cestou fyzického transferu bankovek. Jakékoli omezení těchto plateb bylo zrušeno. Je v pravomoci členských států, aby kontrolovaly, zda převody cizí měny vydávané za liberalizované platby nejsou ve skutečnosti zneužívány k nepovolenému pohybu kapitálu.“

Rozsudek má klíčový význam pro vymezení pojmu svobody poskytování služeb.

Watson a Belmann 18/75 – cizinci do 3 dnů po vstupu do Itálie povinni dostavit se na policejní úřad k prokázání totožnosti a přihlášení se k pobytu. Sankce: pokuta, odnětí svobody, vyhoštění. Zároveň Italové ohlašovací povinnost.

„Vyhoštění osob chráněných komunitárním právem neslučitelné s ustanovením SES, neboť takovým opatřením je popíráno samo právo, které je SES poskytováno a garantováno.“ Nutná přiměřenost trestů.

Donatella Calfa C- 348/96 – Italka byla jako turistka v Řecku odsouzena pro držení drog na 3 měsíce a k doživotnímu vyhoštění.

„Zásada volného pohybu služeb zahrnuje právo občana Unie, aby jako turista mohl vstoupit na území jiného čl. st. za účelem přijetí služeb, aniž by podléhal omezením. Přestože je trestní zákonodárství v pravomoci čl. st., nesmí vytvářet překážky základním svobodám zaručeným komunitárním právem. Vyhoštění na doživotí je překážkou volného pohybu služeb a jiných základních svobod zaručených SES.“

Doživotní vyhoštění automatické, bez přihlídnutí k osobnímu chování nebo ohrožení veř. pořádku.

Cowan 186/87

Britský turista okraden v Paříži (turista = příjemce služeb), kvůli národnosti nedostal odškodnění. ESD odmítl kvůli diskriminaci.

VOLNÝ POHYB KAPITÁLU

Casati 203/80 – Ital trvale pobýval v SRN, domů jezdil jen za obchodem. V Itálii obviněn z devizových machinací protože částku 24 000 DEM, s níž přicestoval, řádně při vstupu neoznámil. „Volný pohyb kapitálu je jednou ze základních svobod ES. Svoboda určitých kapitálových operací je praktickým předpokladem účinného využití dalších svobod zaručených SES, zejména svobody podnikání.“ Trestní zákonodárství a řízení zůstávají v pravomoci čl. st., z judikatury ESD je však patrné, že komunitární právo stanoví v této oblasti určité meze, pokud se týká kontrolních opatření ve spojení s volným pohybem zboží a osob. Administrativní opatření a sankce – aplikovány jen v míře nezbytně nutné, kontrolní postupy nesmí omezit garantované svobody a sankce nesmí být nepřiměřené.

„Právo reexportovat bankovky není zaručeno ani principy komunitárního práva, ani ustanoveními o volném pohybu kapitálu.“ Ustanovení (...) nebrání tomu, aby čl. st. prováděly kontroly a přijímaly donucovací opatření včetně trestních sankcí.

Závěry překonané legislativním vývojem v první polovině 90. let.

Scientologové C-54/99 – neslučitelnost francouzské legislativy ohledně zahraničních investic s komunitárním právem.

„Ustanovení vnitrostátního práva, které podmiňuje přímou zahraniční investici udělením předběžného úředního souhlasu, je překážkou volného pohybu kapitálu.“

Pokud čl. st. mají možnost použít výhradu veř. pořádku a veř. bezpečnosti, pak je třeba:

- 1) V kontextu komunitárního práva přísně vyložit, z jakého důvodu je tato výhrada použita.
- 2) Doložit, že ohrožení veř. zájmů skutečné a dostatečně vážné.
- 3) Opatření nezbytné k ochraně veř. zájmů a účelu nelze dosáhnout méně zatěžujícími prostředky.
- 4) Umožnit kontrolu orgánům ES.
- 5) Výhradu veř. pořádku a veř. bezpečnosti nelze použít v ryze hospodářském zájmu.